Maa- ja metsätalousministeriö/LVO/Erätalousyksikkö/Erityisasiantuntija Jussi Laanikari p. 0407336229

Ympäristövaliokunnan 31.1.2023 kuulemisessa HE270/2022 pyydetyt kirjalliset lisäselvitykset:

1) Vaikutusarvio Nuuksion metsästysjärjestelyjen vaikutuksista
2) Kultasakaalin ja villisian poistaminen luonnonsuojelualueilta

1)

MMM:n tiedossa ei ole vaikutusarviota Nuuksion kansallispuiston metsästysjärjestelyjen muutoksista. Alla olevalla valitulla alueella (puiston välitön vaikutusalue) voidaan kuitenkin todeta kolareiden nykytilanne viimeiseltä kolmelta vuodelta (kuva 1 ja raportti). Tiedot haettavissa MMM:n riistavahingot –palvelusta (kaikille avoin). Osoite: riistavahingot.mmm.fi. Odotettavissa on hirvi-, valkohäntäpeura- ja metsäkauriskolareiden moninkertaistuminen lähivuosina, mikäli näiden kantojen hallinta ei ole enää mahdollista. Alla myös kolaripaikat aivan puiston ympäriltä Riistavahinkorekisteristä (kuva 2).

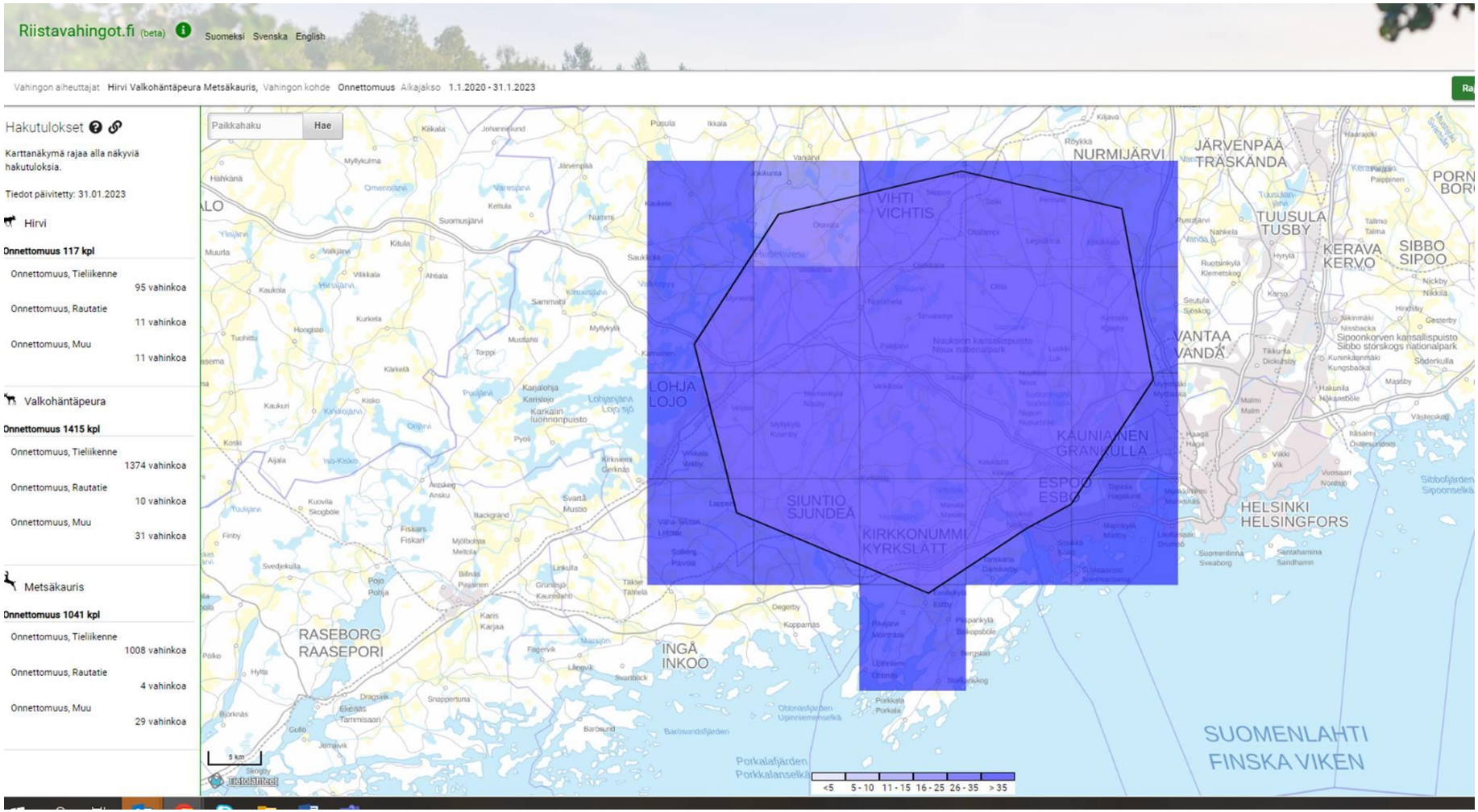

Kuva 1. Hirvi-, valkohäntäpeura- ja metsäkaurisonnettomuudet Nuuksion kansallispuiston vaikutusalueella 2020-2022.

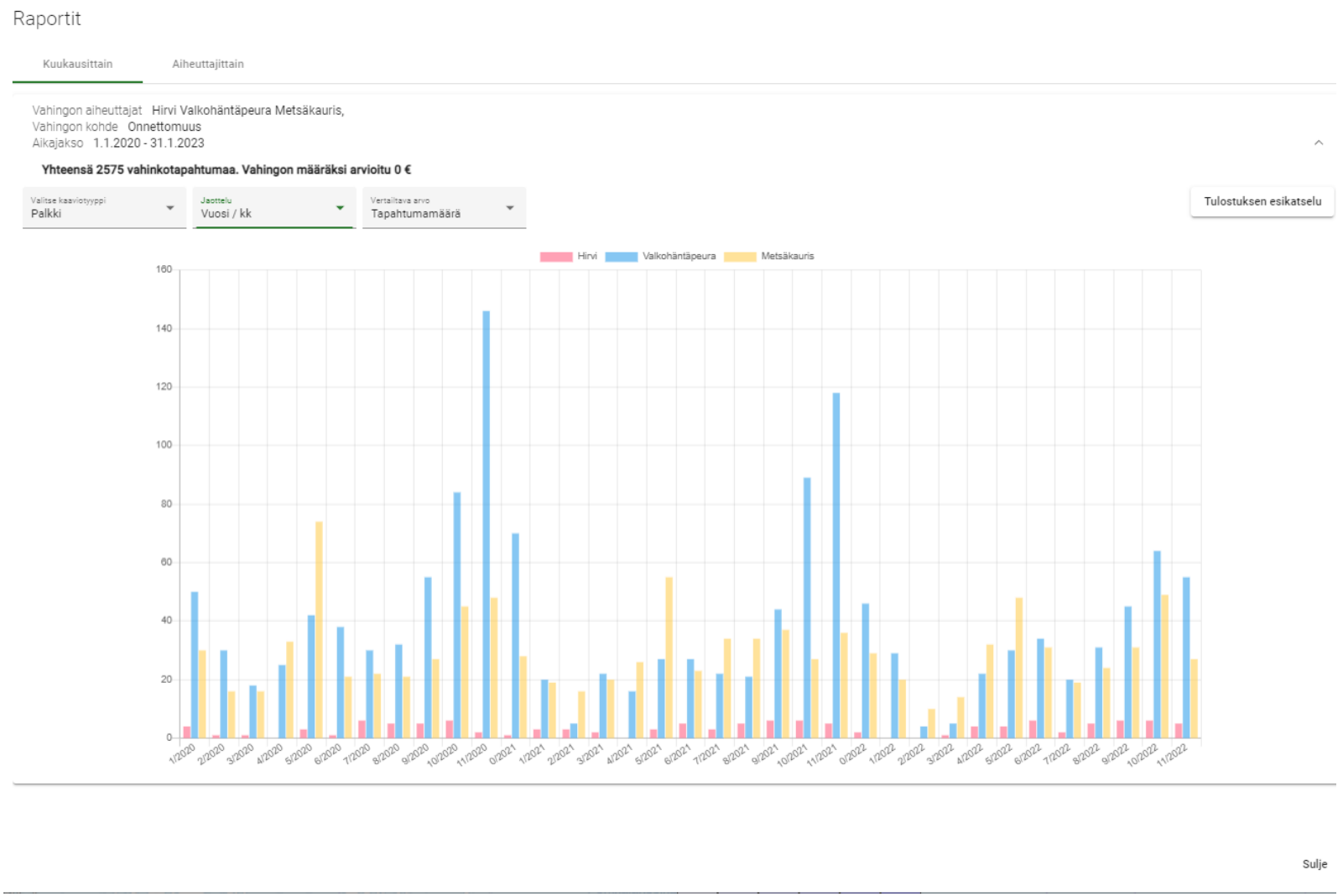

Raportti. Kuukausittainen kertymä hirvi-, valkohäntäpeura- ja metsäkauriskolareista Nuuksion kansallispuiston vaikutusalueella 2020-2022.

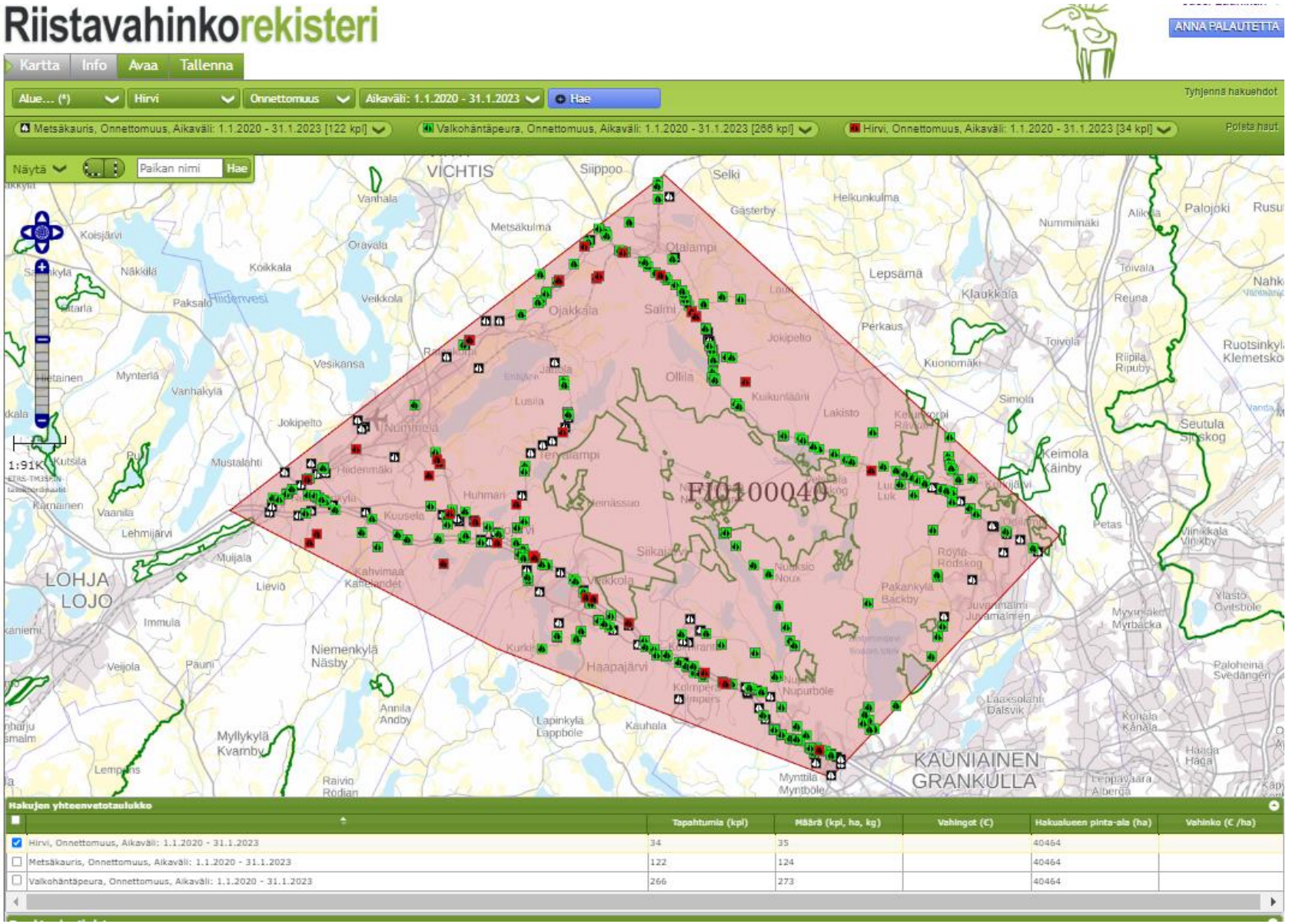

Kuva 2. Pistemäisenä esityksenä Riistavahinkorekisteristä em. kolarit vain haetulta alueelta 2020-2022.

2)

Kultasakaali

Maa- ja metsätalousministeriö on seurannut kultasakaalin levittäytymistä pohjoiseen ja länteen huolestuneena. Kultasakaalin – josta käytetään myös nimitystä euroopansakaali - leviäminen alkoi 1980-luvulla, kun Bulgaria oli rauhoittanut sakaalin 1960-luvulla ja alueen kantokyky alkoi ylittyä. Bulgarian sakaalipopulaatio 33-kertaistui 60-luvulta 80-luvun puoliväliin. Sen jälkeen se on levinnyt runsaana mm. Balkanille ja Unkariin, siitä tunnetaan lisääntyviä kantoja Itävallasta, Sloveniasta, Italiasta, Ukrainasta ja Baltiasta. Sakaaliyksilöitä on tavattu Saksasta, Tsekistä, Slovakiasta, Sveitsistä, Valko-Venäjältä, Puolasta, Tanskasta, Hollannista ja Venäjältä – ei vain Mustanmeren alueelta, vaan myös Moskovan seudulta ja Pietarin eteläpuolelta. Havaintoja on nyt myös Suomesta useita vuodesta 2018 alkaen.

Sakaalipopulaation leviämisen arvioidaan johtuvan monesta tekijästä. Ihmistoiminnan tuottaman helposti saatavilla olevan ravinnon määrä on moninkertaistunut. Erilaiset teurasjätteet, haavakot, vartioimaton kotieläintenpito ja avokaatopaikat ovat lisääntyneet. Samaan aikaan on sakaalin suurimman uhan, susien, määrä laskenut. Petojen myrkyttäminen on myös kielletty laajalti. Sakaaleilla on erinomainen kyky sopeutua, eikä niillä ole monessakaan Euroopan maassa luontaisia vihollisia. Tällä hetkellä sakaalien kantaa ei rajoita muu kuin elinympäristön laatu (lepo- ja piilopaikat sekä pentueen kasvatusalueet) ja saatavilla olevan ruoan määrä.

Sakaali kuuluu EU:n luontodirektiivin liitteeseen V. Tämä edellyttää Euroopan unionin valtioita säilyttämään populaation suotuisalla suojelun tasolla. Koska laji on luontodirektiivin liitteen V mukainen laji, ei lajin leviämistä voi estää.

Maa- ja metsätalousministeriö halusi ennakoida sakaalin leviämisen Suomeen esittämällä sitä riistalajiksi, jolloin sen ensimmäisiä harhailevia yksilöitä olisi voinut metsästää ja siten hidastaa lajin vakiintumista osaksi Suomen luonnon lajistoa. Luontodirektiiviä ei sovelleta yksittäisin harhaileviin yksilöihin luontaisen levinneisyysalueen ulkopuolella.

Tämä esitys oli 2019 eduskunnassa osana vieraslajilain muutosta. Esitys ei kuitenkaan mennyt läpi, sillä maa- ja metsätalousvaliokunnan enemmistö ei tätä muutosta halunnut tehdä. Asiasta äänestettiin myös eduskunnan täysistunnossa.

Kultasakaali on ollut vieraslajilain tarkoittama haitallinen vieraslaji. Siihen kuuluvia yksilöitä ei ole siis saanut tuoda maahan eikä vapauttaa luontoon. Valiokunnan enemmistö halusi säilyttää tämän oikeudellisen tilan. Lajin luontaisesti tulleet yksilöt eivät kuitenkaan enää täytä vieraslajilain määritelmää, sillä ne ovat Suomeen omin jaloin saapuneet. Vieraslajilakia ei siis enää voi soveltaa. Itse luontaisesti Suomeen levittäytynyt kultasakaali on tulokaslaji.

Koska sakaalia ei säädetty riistalajiksi, on se nyt luonnonsuojelulain alainen laji eikä näitä Suomeen saapuneita yksilöitä voida poistaa. Mikäli Suomeen tulleet yksilöt selviävät Suomen talvesta, niin olemme saamassa uuden petolajin suden ja ketun väliseen ekologiseen lokeroon.

Mahdollisten kultasakaalin aiheuttamien ongelmien hoitaminen luonnonsuojelualueilla:

Koska kultasakaali on luonnonsuojelulailla rauhoitettu, poikkeukset sen rauhoituksesta on tapahduttava luonnonsuojelualueilla uuden luonnonsuojelulain puitteissa eli 51 § 1 mom 2 kohdan mukaisesti:

51 §

Luvanvaraiset poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa saadaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsähallituksen luvalla:

2) vähentää muiden kuin 50 §:n 3 momentissa tarkoitettujen kasvi- ja eläinlajien yksilöiden lukumäärää, jos ne ovat liian runsaslukuisia tai muutoin vahingollisia;

Villisika

Maa- ja metsätalousministeriö esitti luonnonsuojelulain valmistelussa, että luonnonsuojelualueilla olisi mahdollista ajaa kaikkia hirvieläimiä (siis hirven ja valkohäntäpeuran lisäksi erityisesti metsäkaurista) ja villisikaa, mutta tämä esitys ei menestynyt kuin hirven ja valkohäntäpeuran osalta. Mahdollista se on kuitenkin LsL:n 51§ 1 momentin 3 kohdan perusteella:

3) poistaa sellaisia riistaeläinlajien yksilöitä, jotka aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai uhkaavat aiheuttaa omaisuudelle merkittävää taloudellista vahinkoa;